

PRIMORSKI GOSPODAR

List za povspeševanje kmetijstva v slovenskem Primorju.

Ureduje *Dominko Viljem*, ravnatelj slovenske kmetijske šole v Gorici v p.
Izdaja „Goriško kmetijsko društvo“.

Štev. 12.

V Gorici, dne 30. junija 1911.

Tečaj VII.

Obseg: 1. Kmetijski nadaljevalni tečaji; 2. Peronospora je tu!; 3. Moderno oskrbovanje sadnega drevja in pokončevanje mrčesa (Nadaljevanje); 4. Gospodarske drobtinice; 5. Poročila; 6. Zapisnik ustanovnega občnega zbora »Konjerejskega društva« od dne 7. maja 1911 i. t. d. (Nadaljevanje in zvršetak).

Ponatisi iz »Primorskega Gospodarja« so dovoljeni le tedaj, ako se navede vir!

Kmetijski nadaljevalni tečaji.

Predaval učitelj *Jakop Rojic* o priliki učiteljskega zborovanja v Gorici dne 5. novembra 1910.

Na podlagi odloka c. k. ministerstva za bogočastje in pouk od 14. aprila 1910 št. 15946 in sicer dogovorno s c. k. ministerstvom za poljedelstvo se je priredil l. 1910 na goriški deželni kmetijski nadaljevalni tečaj za učitelje. Tečaj se je vršil v času od 25. julija do 28. avgusta. Namen tega tečaja je bil izobraziti učitelje, da bodo lahko uspešno poučevali kmetijstvo v kmetijskih nadaljevalnih tečajih, ki se nameravajo upeljati, kakor so že drugod, tudi pri nas. Res skrajni čas je že bil, da so se spomnili merodajni činitelji tudi na naše kmete trpine in uvideli, da je treba tudi nje primerno izobraziti na polju kmetijstva, da bodo tudi oni napredovali z duhom časa. Dan za dnem se čujejo pritožbe o bedi in propadanju kmetij in vzkliki: „Kmetu se mora pomagati!“ Sicer se da pač tudi kmetu včasih kakšna drobtinica, a še ta je zanj največkrat neprebavljiva, vsled česar mu le prav malo ali celo nič ne zaleže. Imamo pač mnogo svetovalcev-teoretikarjev tudi na tem polju, a malo praktikarjev, ki bi namreč sami prej preiskusili ono, kar drugim priporočajo in ukazujejo, da imajo izvesti. Večina teh svetovalcev niti ne verjame, da vlada pri kmetovalcih beda in misli, da so vse tožbe pretirane. Takšni ljudje pač ne spravijo s sveta kmetiške bede, ker ne verujejo vanjo, kajti njim gre le za to, da kmet polje obdela, da ne bo njim živeža zmanjkalo. Kdor pa živi

med priprostim ljudstvom od mladih nog naprej, kakor mi ljudski učitelji, poznano vse in vemo, kako se mora kmetovalec truditi, ter verujemo, da vlada na kmetijah beda, kajti vidimo jo vsak dan. Delati in truditi se mora marsikateri kmet od zore do mraka, dan za dnem, leto za letom, a vzlic temu ne pridobi s poljem niti toliko, da bi si omislil za se in za svojo družino dostojno stanovanje; ne more kupiti sebi in svojcem primerne obleke, niti privoščiti jim zdravniške pomoči, kadar je treba. Rubežnik je navaden gost, dokler je kaj rubiti, zatem pa gre kmetija za kmetijo na boben, rodovina pa po svetu s trebuhom za kruhom. Res še ni povsod tako žalostno, a skoraj povsod gre rakovo pot in če tega propadanja kmetiji ne ustavimo, uničen bo v doglednem času kmetiski stan. Če se ozremo v zgodovino preteklosti, videli bomo, da je bil kmet prej le tlačan in suženj drugim stanovom. Bil je molzna krava raznim grajščakom in vitezom. Vsi so ga molzli in vpili: „Daj in daj!“, a za njegovo usodo se niso brigali. Da so le oni dobili svoj del, kmet pa je živel, kakor je mogel. Zase so ti stanovi pač preskrbeli udobno življenje in temeljitejšo naobrazbo; zase so izkoriščali napredek človeškega duha, a kmetu tega niso privoščili. Čim neumnejši je bil kmet, tem ljubši jim je bil; saj so ga vsaj lažje molzli.

V takem tlačanstvu je živel kmet stoletja in stoletja, medtem ko so se drugi stanovi naobraževali in po svoje razvijali ter si pridobili vedno več pravic. Na ta način se je tudi zgodilo, da so vsi stanovi napredovali v svojih strokah, kmet je pa zaostal. Zaradi večstoletnega tlačanstva se je zatrl v kmetu ves čut do napredka, tako da še danes po strani gleda vsako izpremembo gospodarstva. Navajen je bil od nekdanj storiti le to, kar so mu ukazali. A ukazovali so mu vedno le eno in isto, vsaka samsotstalnost in novotarija se je zatirala in tako je na naših kmetijah s časom takorekoč vse okamenelo. Pozneje se je pa kmet osvobodil, odpadle so mu trde sponje suženjstva; kmet je postal samsvoj, vsaj na papirju istopraven z drugimi stanovom. A ta svoboda ga je našla čisto nepripravljenega.

V trdem življenjskem boju je stal in stoji brez pravega orožja proti drugim stanovom; dasiravno najštevilnejši, mora stati vedno na strani, ko se drugi tlačijo h koritu, da si osigurajo svoje življenjske potrebe. Razvidno je tedaj, da kmet.

sam iz sebe še dolgo ne bo tako napredoval, da bi dohajal druge stanove. Pa je tudi naravno, da ne more doseči v desetletjih tega, kar so pridobili drugi stanovi tekom stoletji. Kmetu mora priti pomoč od drugod. Združiti se moramo vsi, ki imamo srce za najvažnejši naš delavni stan, a pomagati nam morata tudi dežela in država.

Le z združenimi močmi podkrepimo kmeta, da bo zopet močan steber našega naroda. Kmetu je treba torej večje, splošne, posebno pa še strokovne naobrazbe. Treba mu je vsestranskega pouka. In to bi se doseglo v sedanjem času edino le potem, kmetijskih nadaljevalnih tečajev, h katerim naj bi imeli vstop ne le mladina, ampak tudi odrastli gospodarji. Pouk bi ne smel biti strogo strokovnjaški, ker isti zahteva že pripravljena tla, zahteva precej obsežne splošne in jezikovne naobrazbe ter živahnega duševnega delovanja. Strokovnjaški pouk je torej pri starejših kmetih skoraj brezuspešen, pa tudi ni priljubljen, kakor mi lahko pritrdijo naši potovalni kmetijski učitelji. Starejši bi se učili le po zgledih. Če vidi tak kmet, da se je stvar drugod dobro obnesla, se je poprime tudi on. Če hočemo kmetu resnično pomagati, ne smemo misliti, da bodo opravili to potovalni učitelji in sploh ne smemo vzvoda nastaviti šele pri starejših kmetih, t. j. pri sedanjih gospodarjih, začeti moramo pri mladini. Šele, ko bo vedel vsak kmet, da se na zemlji nič ne zgodi brez prirodnega vzroka, in ko bo znal dobro računati in štediti s svojimi pridelki ter z denarjem, posebno pa še s časom in s svojimi močmi, se obrne njegovo stanje na bolje. Takrat pa bomo šele imeli primerno podlago za nadaljni strokovnjaški pouk.

Kmetijski tečaji bi imeli dvojen smoter: na jedni strani pomnožiti in razširiti vedo in znanje, na drugi strani pa utrditi značaj in voljo gojencev ter jim blažiti srce. Če šola ne bo vzgajala mladine v tem smislu, in ravno tako tudi bodoči kmetijski tečaji, potem ni pričakovati dobrih uspehov.

(Sledi še).

Peronospora je tu!

Že pred nekimi dnevi so se zapazili na Goriškem in sicer na nepoškropljenih trtah sledovi peronospore. Bolezen je toraj že tu in bati se je, da se poloti trtnega zaroda ter ga uniči. Kdor je trte dobro poškropil z bakreno-galično-apneno raztopino, zavaroval je s tem trtno listje pred to boleznijo, ali vendar ne zaroda. Če se hoče obvarovati zarod pred peronosporo, oprášiti ali pa poškropiti se mora namreč tudi zarod s takimi sredstvi, ki ga varujejo te bolezni. Taki sredstvi sta pa bakreno-galično žveplo in bakreno galična raztopina. Prvo tu navedeno sredstvo se dobi v kupčiji že zgotovljeno, drugo si pa napravi lahko vsakdo sam in sicer s tem, da raztopi v 100 l vode 25 dkg modre galice. Znano nam je, da so dosegli lansko leto nekateri naši trtorejci, kakor tudi oni v Istri, ki so zarod poškropili s to raztopino, izbořen uspeh. Nekateri trtorejci so rabili v to svrhu celo močnejšo raztopino, kar pa ni posebno priporočljivo. Uporaba močnejše raztopine se priporoča le za take kraje, ki so primorani uporabiti za topenje galice trdo vodo. Kajti če se uporabi za napravo bakreno-galične raztopine zelo trda voda t. j. takšna, ki vsebuje mnogo apna, se del galičnih sestavin z apnom spoji, vsled česar vsebuje raztopina potem manj galice, nego se jo je vrglo v vodo. Takšno trdo vodo dobimo pri nas na Vipavskem, v Brdih in na vznožju Brd.

Letos so se trte pravočasno in pridno škropile, zato pa ni strahu, da bi se polotila trtnega listja peronospora, a nevarno je, da se poloti zaroda ali grozdičev. Poglejmo, ali je kaj takega vzlic škropljenju možno ali ne! Gotovo, da je mogoče. Kako to in zakaj? Ko so se trte škropile, poškropilo se je sicer lahko vse, kar je zelenega, toraj tudi zarod ali nerazpihujen trtni cvet. Poškropljen je bil toraj le cvetov ovoj, ne pa zrno ali bodoča jagoda, ki je v njem skrita in katero cvetov ovoj, ker je poškropljen in zaprt, varuje okuženja po peronospori. Kakor hitro pa se cvet razpihne ali ko je trta odcveta, ovoj ali čaša s cveta odpade, in nato ostane na grozdiču naga jagoda, katera nima več onega sredstva na sebi, ki jo je prej varovalo pred peronosporo. Ravno to je bilo lansko leto vzrok, zakaj se je pri nas mnogo grozdja osulo. Kdor hoče toraj preprečiti, da se grozdje ne osuje ali pozgubi, naj opráši ali pa poškropi

cvetoči zarod čimprej s takimi sredstvi, ki ga obvarujejo peronospore.

V nekaterih krajih je šlo letos mnogo zaroda v vilice ali pa se je, kakor pravimo tudi, „g r o z d j e o s u l o“, vzlic temu, da ni bilo peronospore. Vzrok temu je bilo namreč dolgotrajno deževje in mrzlota. V takih letinah, kakršna je letošnja, ko namreč pogostoma dežuje, pa se je bati, da se pridruži prvi škodi še druga t. j. da pokvari peronospora še ono grozdje, ki je ostalo na trtah. Da se to prepreči, naj se grozdíči čimprej previdijo z modro galico in sicer bodisi da je lepo vreme, a tudi če pogostoma dežuje. Ko pride galično žveplo ali pa bakreno-galična raztopina na grozdíče, se na njih malo po malem raztaplja in mehka, sočna grozdova tkanina jo vsrkava, vsled česar se potem grozdje upira bolezni.

Razen peronospore se je pojavil v nekaterih vinorodnih krajih na Goriškem, posebno pa po nižavah na Vipavskem, še drug trtni škodljivec t. j. grozdni zavijač ali molj, kateri je napravil precejšnjo škodo na grozdícih ali zarodu. Nastopiti je treba tudi proti temu škodljivcu pravočasno in zatirati ga. Da se ga zatre, naj se zarod skrbno preišče in z nekako pajčevino premrežen del zaroda, v katerem tiči prav gotovo gosencička ali molj, s prsti zmasti. Ko se ti zapredki s prsti mastijo, se ni treba bati, da bi se preveč zaroda pokvarilo, ampak pazi naj se rajše, da škodljivca uničimo. Kajti če prizanašaš grozdíču, škodljivca pa pustiš na miru, napravi ti lahko v enem ali dveh dneh mnogo večjo škodo, nego jo napraviš sam, če del grozdíčka pokvariš. To opravilo se lahko prepusti ženskam in otrokom in če bi mnogo njih stopilo v vinograd, prepričan sem, da bi to mnogo izdalo.

Grozdni zavijač ali molj napravi o toplem in suhem vremenu mnogo večjo škodo, kakor pa o mrzlem in deževnem vremenu, ker ga poslednje ovira v razvoju. Ako pridno zatiramo prvi rod grozdnega molja, obvarujemo grozdje pred drugim rodom ali pred k i s e l j a k o m, kakor se ta drugi rod imenuje. Ako se je prikazal ta mrčes po vinogradih, ni dovolj, ako ga le poleti zatiramo, ampak zatirati ga je treba tudi pozimi. Gosencička tega malega metuljčka ali molja prezimi namreč v razpoklinah vinogradskih kolcev in v razpokani trtni lubadi, katera

ga varuje pozebenja. Da se ga v tem stanu pokonča, naj se stara lubad s tri odrgne.

V obširnih vinorodnih krajih ob Renu je vsak vinogradnik ce'lo dolžen zatirati ta mrčes na prej opisani način, ker to jako mnogo izda. B.

Moderno oskrbovanje sadnega drevja in pokončevanje mrčesa.

(Nadaljevanje.)

Sadnemu drevju zelo nevaren mrčes so tudi ušice. Ta k polukrilcem spadajoč mrčes se deli po tem, ali je gol, s ščitom ali pa z volno pokrit v listne, ščitaste in volnate ušice.

Te zvrsti, kakor listne in krvave ušice, so vsled svoje takozvane generacijske spremembe zelo zanimive. Ta menjava obstoji namreč v tem, da sledi nekaterim na ta način nastalim rodovom nov rod, ki se razločuje od prejšnjih po razmnožitvi. O tem spregovorimo bolj obširno pri krvavi ušici.

Ker žive vsakovrstne ušice enako, zato bi bilo podrobnejše opisovanje posameznih vrst odveč, ker bi se moralo eno in isto vedno ponavljati. Glavna stvar za nas je, da vemo, kako se da ta mrčes zatreti, ali kedaj se prikaže v posebno velikem številu. Razširjanje tega mrčesa odvisi od raznih okolnosti. V prav suhih ali prav mrzlih in deževnih letinah napada drevje in grmovje v manjši meri, kakor pa v toplih in srednje mokrih letinah. V teh poslednjih letinah se poloti sadnega drevja tako hudo, da je isto že početkom septembra popolnoma brez listja.

Pod. 17. Listna ušica.

Na jablanih se nahaja rusa in zelena listna ušica (*Aphis sorbi* in *Aphis mali*); nasprotno pa se dobi na hruškah rujavo, na breskvah pa črno listno ušico.

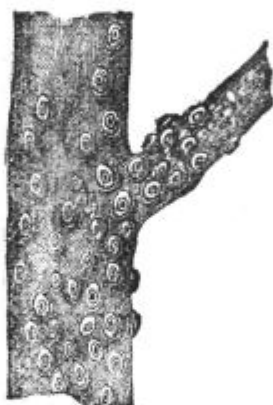
Listje ne odpade z drevja vsakrat vsled tega, da mu izpije ta mrčes mnogo soka, ampak tudi vsled tega, ker izločujejo

marsikatere listne ušice iz dveh na tretjem od konca zadka ležečem obročku se nahajajočih rožičkov nek sok, kateri pada na listje in ga tako zamaže, da ni v stanu dihati. Sladki sok, ki ga izločujejo listne ušice, ali takozvana „medena rosa“, zvabi mravlje na drevje. Ta medena rosa pa škoduje drevju, ker ne ovira le dihanja listju, ampak tudi zato, ker se ji pridruži črna rija.

Najboljše sredstvo zoper te ušice je škropljenje sadnega drevja s Pleskotovimi karbolinejevimi raztopinami, katere se pripravijo za vsako rastlino posebej. S temi raztopinami naj se poškrpi sadno drevje kolikor mogoče na drobno in sicer zgodaj spomladi.

Pod. 18. Paličasta
ščitasta ušica.

Pod. 19. Školjkasta
ščitasta ušica.

Pod. 20. St. José
ščitasta ušica.

Ako se ne prične zgodaj z zatiranjem ušic, se to maščuje, kajti ko se enkrat listje zvije, ni možno priti z raztopinami ušicam do živega, ko se drevje škropi.

Prejimenovanemu mrčesu so v sorodu ščitaste ušice, katerih samice so s ščitom pokrite in pod katerim čepe vedno na enem in istem mestu. Končno samica pogine in iz jajčec, ki se nahajajo na ščitku, se izvale mlade ušice, katere se sprehajajo, preden začnejo sesati in preden se s ščitkom pokrijejo, po drevju. Te ušice žive večinoma skupaj in ker pijejo rastlinam sok, povzročijo pogostoma, da napadeni rastlinski del v rasti zaostane. Ker se nasele ščitaste ušice pogostoma na lubadi drevja in grmovja, zato so debla in veje včasih takšne, kakor bi bile grintave. Pri nas dobimo naslednje 3 vrste ušic. Najbolj

pogosto se prikaže takozvana paličasta ušica (*Mytilaspis pomorum*), katera se poloti raznega sadnega drevja, celo tudi trt in grozdčja.

Prav pogostoma se prikaže tudi rudeča školjkasta ščitasta ušica (*Diaspis falax* Horwath), katere samica je pokrita z okroglim, samec pa z dolgim in ozkim ščitkom.

K onim vrstam ušic, ki imajo okrogel ščitek, spadata tudi rumena in zelena sadna ščitasta ušica. (*Aspidiotus piri* in *Aspidiotus ostraeformis*). Te ušice se nahajajo po jablanah in hruškah. Njihovi ščitki so črnosivi ali pa rujavi.

Ščitasta uš, takozvana St. José, je doma v južnih krajih, posebno pa se dobiva v Ameriki.

Z ozirom na drevesne dele, ki so napadeni po tej uši, uporabiti se imajo tudi primerna sredstva; da se odpravi ta uš z debelejših vej in debel, odrgniti se mora ista s takimi ščetmi, ki imajo namesto dlak ali druge take tvarine jeklene ščetine. S temi poslednjimi naj se napadeni deli prav dobro odrgnejo in namažejo potem s kakšno takšno tekočino, ki ta mrčes umori. Najboljša tekočina za to je Pleskotov zimski karbolinej. Ta tekočina se pa sme uporabljati le pozimi ali ko se je drevje ogolilo.

Še najbolj strogo je treba paziti, da se pokonča k r v a v a u š (*Schizonera lanigera*), kajti ni mrčesa na sadnem drevju, ki bi bil tako neobčutljiv proti raznim sredstvom, kakor je ta ušica.

Ta ušica se razločuje od drugih ušic in spozna se prav lahko, kajti obrastena je z dolgo belo volno, posebno starejše ušice imajo tako dolgo volno, da se poskrije pod isto neštevilno ušic. Cele črede te ušice se dobi na jablanovih mladikah. Ako to ušico pritisnemo, da od sebe kapljico krvavega soka, odtod tudi ime „krvava ušica“.

Pod. 21.
Nekrilata samica.

Pod. 22. Krilata samica.

Iz jajčec, ki so prezimile, izlezejo početkom poletja izključno le nekrilate samice. Na onih mestih, kamor se je prise-sala krvava ušica ali se zabodla v lubad, nastanejo bolehave, krastam podobni izrastki, ki postajajo vedno večji in večji ter končno lubad razpoči. Nekrilate samice zaležejo kakih 40 mladih samic in te se drže na lubadinih razpoklinah. Vsled ran, ki jih prizadenejo na razpoklinah, zrastejo nekake takšne bule ali ote-kline, kakršne provzroča glivica drevesnega raka (*Nectria di-tissima*). (Sledi še).

GOSPODARŠKE DROBTINICE.

Marellice naj se obirajo z roko o suhem vremenu zjutraj. Vsakrat naj se poberejo z drevja bolj zrele marellice. Ako se namerava marellice razpošiljati, naj se poberejo, kakor hitro začno rumeneti na senčni strani. Ko se pobirajo, stavijo naj se v košare, držeče kakih 5 kg, a te naj se pred vlaganjem obdajo od znotraj z listjem.

Zelenjava naj se ne le zaliva, ampak obenem tudi pridno okopuje. Kdor zelenjavo zaliva, šestokrat pogreši. Marsikateri uporabi za zalivanje mrzlo vodo, ki jo je zajel naravnost iz vodnjaka. Če se zalije po solncu segreti zemlja z mrzlo vodo, to več škoduje nego koristi. Marsikateri začetnik zalije kar na rahlem nekoliko povrhu, to pa nič ne izda, posebno na segreti zemlji, ker voda hitro izhlapi. Boljše je, če se vsaka posamezna rastlina dobro zalije, posebno o suši; v takem slučaju se potem z zalivanjem nekoliko dni pretrga. Važnejše nego zalivanje je pogosto večkratno okopavanje, kajti če se močno zaliva, napravi zemlja trdo skorjo povrhu in to je treba pravočasno zdrobiti. Kakor je treba listju zraka, ravno tako ga je potreba koreninam. Če ima zemlja skorjo po vrhu, pa zrak ne more do korenin, in tudi ne ogljenčeva kislina, katera raztaplja razne rastlinske redilne snovi. — Ako se pa zemlja večkrat prerahlja, imata dostop v njo oba plina. V rahlo zemljo ima dostop dež in rosa. Z okopavanjem se zatre tudi plevel, še preden pride v seme. Okopa naj se vsake 3 tedne, sicer lahko tudi še prej t. j. kakor hitro se jo napravila povrhu zemlje

skorja. Da se pa ne pokvarijo zelenjavi tenke koreninice, naj se okopava kolikor mogoče plitvo.

S čim bomo gnojili ajdi? Ajda potrebuje precej fosforove kisline in kalija. Dasiravno je ajda glede gnojenja zelo skromna, vzlic temu priporočamo, naj se jej guoji, kajti gnojenje se dobro izplača. Sveži hlevski gnoj ajdi ne ugaja, ker po njem raste preveč bujno in rada poleže, vsled tega je boljše, če se uporabijo za gnojenje umetna gnojila. Na h a ali $1\frac{3}{4}$ o r a l a naj se vzame 80—100 kg 40% kalijeve soli in 200—300 kg superfosfata. Dušičnata umetna gnojila naj se uporabijo za ajdo le, ako primanjkuje zemlji dušica. Kot dušičnato gnojilo uporabi naj se čilski solitar in sicer naj se vzame na vsak h a 50-80 kg.

Kdor hoče pridelati mnogo lepega zrnja, naj seme vsako tretje ali četrto leto menjava, kajti če se uporablja za sejanje vedno lastni pridelek, se dobi veliko puhlega zrnja. Za 1 h a se potrebuje 100—150 l semena. Seme črne ajde, ali kakor jo zovejo čebelarji „medenice“, se dobi pri „Gor. kmet. društvu“.

Deteljna pradenica ali lasje je zajedalka, katera se zelo naglo razširja in pokonča v kratkem deteljo, katere se je polotila. Ako si zapazil kakšno predenično gnezdo, pokosi ne le napadeno deteljo, ampak tudi še za kakega pol metra naokrog navidezno zdravo deteljo. Napadeno deteljo pusti na licu mesta, primešaj ji suhe slame, polij nekoliko s petrolejem in zažgi. Navidezno zdravo deteljo spravi v kako rjuho ali vrečo, sicer pa le tedaj, če pradenica še ne cvete. To deteljo nesi živini, a pazi, ko jo neseš, da je ne raztrešeš po deteljišču, kajti vsak predeničin las, ki pade na deteljišče, vzkali na mestu. Ko prižgana detelja zgori, prekopaj napadeno mesto z lopato ali pa prestrgaj globoko z železnimi grabljami. Ako si sklenil, da ima ostati deteljišče več let, posejaj prekopano mesto vnovič z deteljo.

S čim bomo gnojili repi? Za repo je treba zemljo dobro in globoko prerahljati ter dobro pognojiti. Če se seje repa na strnišče, naj se, ko se je žito spravilo z njive, napelje na njivo gnoj in ga takoj podorje. Ako se hočejo uporabiti namesto hlevskega gnoja umetna gnojila, vzame naj se za vsak h a po 150 kg čilskega solitra, 200 žvepleno-kislega kalija in 200 kg superfosfata.

Za 1 h a se potrebuje $1\frac{1}{2}$ —2 kg semena. Da se seme bolj enakomerno poseje, naj se mu primeša $\frac{2}{3}$ drobnega peska.

Poksin, novo sredstvo za pokončevanje škodljivega mrčesa. Tvorница za karbolinej — R. Avenarius — v Amstettenu, nam je sporočila, da je iznašla novo sredstvo za pokončevanje škodljivega mrčesa, sredstvo, katero se lahko uporablja za škropenje rastlin v poletnem času. Nadalje pravi, da pomori to sredstvo raznovrsten mrčes, a da celo 5% raztopina, ako se rastlina z njo poškropi, ne škoduje ne listju, cvetju in ne plodu.

Gori omenjena tvrdka nam je dala na razpolago nekoliko tega sredstva — p o k s i n a, — da bi napravili nekaj poskusov z njim, zato se obračamo tem potom da naših čitateljev in prosimo, da se zglase v uradu „Gor. kmet. društva“ ako nameravajo to sredstvo preskusiti. Dokler bo kaj tega sredstva na razpolago, oddajalo se bo za poskus v malem brezplačno.

O veliki vročini se rade pojavijo različne bolezni pri živini, zato ne sme opustiti umen kmetovalec nobene prilike, da bi ne razkužil hlevov in prostorov, v katerih hrani mleko in sir. Opozarjamo torej naše čitatelje na današnji inserat tvrdke Franc Wilhelm et Comp. Dunaj, katera priporoča nabavo znanega razkuževalnega sredstva „R o h l y s o f o r m“. Previden kmetovalec izda rad nekaj kron za to, da hleve razkuži; kajti pravo štedenje obstoja le v tem, da se vse potrebno ukrene, kar zamore ohraniti živino zdravo.

Letos je že zopet mnogo listnih ušle, mrčesa, kateri rastlinam ne le škoduje, ker jim pije sok, ampak onesnaži s svojimi izločki tudi listje in sadje. Takšno zamazano listje ne more več dihati, vsled česar usahne in z rastlin prezgodaj odpade. Vsakega kmetovalca, posebno pa sadjerejca prva skrb mora biti, da ta mrčes čimprej uniči in zatre. Prav dobro sredstvo za pokončevanje tega mrčesa je k a s i j a (Quassiaholz). Za vsakih 100 l vode naj se vzame 1¼ kg teh trsk, ter dene namakat eno noč v 10 l vode, a naslednji dan naj se vse to dobro skuha. Nato naj se dene v kakšno kad 100 l vode, napne čez njo kos platna za vreče in zlije ukuho nanj, da se precedi. Tej tekočini v kadi naj se doda še 2½ kg mazavega mila (Schmierseife), dobro vse skupaj premeša in poškropi ž njo sadno drevje, vrtnice in razne druge ušive rastline. Če listje ni še zvito, zadošča, če se kar poškropi, ako pa je že zvito, upogne naj se napaden poganjk in vtakne v to raztopino. Ta raztopina pomori vse ušice, listju in sadju pa ne škoduje.

Žveplajte pridno! Letos je prav ugodno leto za razvoj grozdne plesni ali oidiuma in peronospore, zato se toplo priporoča našim vinogradnikom, naj trte pridno škrope z galično raztopnino, a obenem tudi pridno in pravočasno požveplajo. Da se pa doseže z žveplenjem ugoden uspeh, paziti je treba na naslednje: Požveplajo naj se trte, preden se pojavi bolezen in sicer o suhem vremenu. Žveplajo se trte lahko tudi, ko cvetejo, to grozdju prav nič ne škoduje. Če se namerava trte obenem škropiti, naj se najprej požveplajo in nato poškrope. Žvepla naj se o tihih, toplih, solnčnih dneh in sicer šele potem, ko niso trte več rosne. Pazi, da vso trto dobro oprashiš z žveplom posebno pa grozdje. Pazi, da ne pade na trte preveč žvepla, kajti preobilo žveplo škoduje grozdju, posebno tedaj, če solnce po dovršenem žveplanju močno pripeka. Glej, da uporabiš za žveplanje le fino semleto žveplo, kajti čim drobnejše je semleto, toliko več izda. Debelo semleto žveplo pada s trt, drobno pa obvisi na njih. Ako nastopi po dovršenem žveplanju deževje, požveplaj trte takoj vnovič, ko preneha deževati.

P O R O Č I L A.

Centrala za pospeševanje prodaje in nakupovanja živine za rejo in vprego. Da se pospeši prodaja in nakupovanje plemenske in živine za delo, izdaja in razpošilja posebna centrala (Zentrale für Viehverwertung) na Dunaju poseben izkaz onih kmetovalcev, ki nameravajo govedo, prešiče ali pa drobnico prodati ali pa kupiti. Kdor želi, da se priobči ponudba ali nakup prejnavedene živine v tem izkazu, naj pošlje tozadevno prijavo bodisi naravnost ali pa potom kakšnega kmetijskega društva ali zadruga, h koji pripada, centrali na Dunaj. Onim kmetovalcem, ki imajo le malo glav živine na prodaj ali žele le posamezne glave kupiti, se priporoča, da se zglase pri krajnih kmetijskih društvih ali zadrugah, kakor n. pr. pri živinorejskih zadrugah, združenih zvezah, zadrugah za pospeševanje prometa z živino i. d. e., da odpošljejo te potem prijave centrali.

Kdor se je zglasil za prodajo ali pa nakup živine pri centrali, ni dolžan, ako bi živino v tem času prodal ali kupil, to takoj javiti centrali.

Centrala za pospeševanje prodaje in nakupovanja živine pa ne sprejme nikake odgovornosti za vsebino prijav, prav tako pa tudi ne glede zanesljivosti in možnosti v plačevanju posameznih prijavljencev. Onim, ki žele živino kupiti, se priporoča, da prej, kakor se podajo na lice mesta, pišejo dopisnico ali pismo ponudniku in poprašajo, ali ni morda ponujano živino že prodal.

Zgoraj imenovani izkazi se izdajajo in razpošiljajo vsaka 2 do 3 tedne, sicer pa vsakrat šele potem, ko se je nabralo primerno število prijav. Ti izkazi se pošiljajo glavnim kmetijskim korporacijam, (dež. kult. svetom, kmetijskim društvam) centralnim in deželnim združnim zvezam, nadalje kmetijskim časopisom (Österr. landw. Genossenschaftspresse, Oesterr. Agrarzeitung in drugim), a dobi jih lahko vsakteri potom političnih oblastnij. Na zahtevo se pošljejo tudi posameznim osebam, na vsak način pa vsakemu, ki je poslal centrali kakšno prijavo glede živine.

Čim več prijav se nabere v kratkem času, tem prej se izkaz tiska in razpošlje. Z ozirom na to se vabijo vsi oni kmetovalci, ki žele živino za rejo ali delo kupiti ali pa prodati, da določijo centrali kolikor mogoče veliko število prijav in poročil.

Prijave, tičooče se klavne živine, se v ta izkaz ne sprejemajo, ampak se odstopijo kmetijskemu zavodu za vnovčenje živine (Viehverwertungsstelle in Wien, III. St. Marx, oziroma drugim enakim zavodom, kakor onemu v Pragi, Gradcu, Lincu, Krakovein ali Lvovu.

Pojasnila: Kmetovalci zahtevajo lahko od centrale da jim da natančna pojasnila glede prodaje in prometa živine. Centrala jim da rade volja potrebna pojasnila bodisi sama ali pa odstopi to zadevo kakemu zavodu, posredujočemu promet z živino ter poskrbi za to, da dobi kmetovalec od tega poslednjega pojasnilo naravnost. Pojasnila za centralo pa niso obvezna.

Pozor! Ker postaja zanimanje za ponudbene in povpraševalne izkaze od dne do dne večje, zato namerava izdajati centrala v bodoče te izkaze bolj pogostoma, vsled tega se prosijo oni, ki so se zglasili pri njej, naj sporočijo o morebitnih

spremembah svojih priglasov k večem do 27. junija centrali na Dunaju pod naslovom: „Zentrale für Viehwertung, Wien, VIII. Lammgasse 4.“ Prijave onih, ki ne pošljejo popravkov o morebitnih spremembah, se priobčijo trikrat zaporedoma in potem ne več.

Urad komisije za licenciranje bikov za goriški okraj se nahaja sedaj v Gorici pri „Gor. kmet. društvu“ na Kornu št. 2 (Attemsova palača).

Uradne ure „Gor. kmet. društva“ v Gorici, na Kornu št. 2 (Attemsova palača) so samo ob delavnikih in sicer vsak dan 8. do 12. ure dopoldne in od 3. do 5. ure popoldne. Istočasno se oddajo iz skladišča društvnikom kmetijske potrebščine.

Kako kaže sadje po svetu? Iz poročila takozvanega „Obstverwertungs stelle des Verbandes der landw. Genossenschaften in Steiermark“ smo posneli, da bo letos le na Niže Avstrijskem, Gornem Avstrijskem, Tirolskem, Moravskem, Kranjskem in deloma tudi na Češkem dobra, na Štajerskem komaj srednje dobra, a na Koroškem, v Šleziji, Galiciji, na Ogrskem in v Bukovini slabejša sadna letina.

Kar se inozemstva tiče, kaže, da bo v Nemčiji, izvzemši na Saksonskem, v Pruski Šleziji, na Würtemberškem, Bavarskem in Badenskem, kjer ne kaže povoljno, srednje veliko oz. precej sadja, v Italiji, v Belgiji in na Holandskem precej oz. prav mnogo, v Srbiji pa malo ali celo nič sadja.

Potrjena pravila. C. k. okrajno glavarstvo v Gorici je sporočilo „Gor. kmet. društvu“, da je priznalo c. kr. namestništvo v Trstu, glasom odloka od 14. junija 1911 šte. Pr. 591 I, p. o. stavni obstoj „Konjerejskega društva v Tolminu“.

Poskušnja goriških in istrskih vin. Na prizadevanje tržaškega trgovskega muzeja in s sodelovanjem c. kr. avstrijskega trgovskega muzeja, kakor tudi društva krčmarjev in gostilničarjev na Dunaju, se bo vršila 6. julija t. l. na Dunaju v takozvanih „Blumensäle“ razstava in pokušnja goriških in istrskih vin. Opiraje se na ugoden vspeh, ki se je pokazal pri vinski pokušnji, katero je priredil tržaški trgovski muzej meseca marca t. l. v Trstu, uvidel je ta trgovski muzej, da bi bilo velike koristi za našo trtorejo, ako bi se skušalo seznaniti tudi Dunajčane z našimi izbornimi vini Društvo dunajskih krčmarjev in gostilničarjev je sprejelo nameravano pokušnjo z veseljem na znanje in obljubilo, da opozori vse dunajske odjemalce, po-

sebno pa večje gostilničarje in krčmarje, na izborna, naravna in pristna goriška in istrska vina. Za to poskušnjo se je nabralo na Goriškem 60 vzorcev raznih boteljskih in namiznih vin in približno enako število tudi v Istri. Kakor iz Istre tako tudi z Goriškega se udeležijo te vinske poskušnje posebni zastopniki, kateri bodo dajali interesentom potrebna pojasnila.

Zapisnik

ustanovnega občnega zbora „Konjerejskega društva“ od dne 7. maja 1911, ki se je vršil ob 2¹/₂ uri popoldne v prostorih „Občinskega doma“ v Kobaridu.

(Nadaljevanje in zvršetek).

Poročilo se sprejme brez kakih opazk na znanje.

Za tem predlaga predsednik, naj bi se postavila 7. točka predloženega dnevnega reda kot druga točka t. j., da bi imel g. polkovnik poučno predavanje takoj, namesto šele ob koncu občnega zbora. Ta predlog se prejme soglasno.

K t o č k i 7: Na to da predsednik besedo g. c. k. polkovniku Ableitingerju, ki se opravičuje, da ni zmožen slovenskega jezika in prosi naj se mu dovoli, da bo govoril nemški. Ko dovrši svoje predavanje, pove tajnik v slovenskem jeziku na kratko, kaj je vse priporočal g. polkovnik. G. c. k. polkovnik je obrazložil namreč na kratko pa jedernato namen shoda, nadalje na kak način in kako je treba ravnati, da se konjereja v hribih povzdigne i. t. d. Priporočal je naj se izpodrejalj konji noriške pasme, ker so ti za to pokrajino najbolj primerni. Nadalje je priporočal ustanovitev konjerejskega društva, obrazložil njegov smoter in pojasnil, kaj vse mora bodoči odbor ukreniti, da doseže svoj namen.

Predsednik se zahvali govorniku za lepo poučno predavanje, ter ga prosi, naj bi čim mogoče podpiral bodoče konjerejsko društvo pri merodajnih krogih in oblastnijah.

K t o č k i 2: Sklicevaje se na § 15. društ. pravil opozarja predsednik, da se ima izvoliti predsednika bodočemu konjerejskemu društvu in stavi predlog, da naj se določi, na kak način se bo volilo namreč ustmeno ali pa pismeno. Sklene se voliti ustmeno. Nato se prekine zborovanje za nekoliko minut, da se volilci sporazumejo glede volitve. Po odmoru povabi navzoče, naj predlagajo osebo, ki se ima izvoliti predsednikom.

Predlagali so se razni gospodje, a ker se ni moglo zjediniti več njih za enega, predlaga, da bi se vršila volitev predsednika po listkih. Ta predlog se sprejme enoglasno. Preden se je začela vršiti volitev, zaprosi za besedo g. živinozdr. Martellanc, ki sporoča, da prinaša pozdrav c. okr. glavarja g. baron Bauma in njegovo zagotovilo, da je pripravljen podpirati bodoče konjerejsko društvo po vseh svojih močeh.

Opozarja volilce, naj ne nasprotujejo dobri stvari na škodo in priporoča, da naj se zjedinijo za to, da bo imelo konjerejsko društvo svoj sedež v Tolminu, ker bo le na ta način mogoče zjediniti vse konjerejce polit. okraja tolminskega v močno konjerejsko društvo.

Po končanem govoru g. živinozdravnika, zaprosi predsednik, naj se mu izroči volilne listke. Ko so se vsi listki pobrali, se je konstatiralo, da je vseh listkov 19. Od teh se je enega anuliralo, eden je bil brez vsakega imena, na drugih 17 pa je bilo ime g. Fr. Martelanca. Po tem skrutiniju razglasi predsednik društva, da je izvoljen predsednikom soglasno g. Fr. Martelanc, c. k. okrajni živinozdravnik v Tolminu, ter ga povabi naj zasede mesto predsednika.

Za to izvolitvijo se je prešlo na volitev 5 odbornikov. Dež. poslanec g. Ant. Manfreda predlaga, naj se izvoli odbornikom naslednje gg.: Oskarja Gaberščeka, župana iz Tolmina, Ivana Luznika pos. iz Polubinja za tolminski sodni okraj. Za tem se predlagajo za Kobarid Urbančič Fr. Aleks., za Idrsko Anton Manfreda in Franc Uršič za Svino. Predsednik prečita imena predlaganih in ker ni ugovora, proglasi izvoljenim vse prejnavedene.

Opozori, da bi bilo treba izvoliti tudi pregledovalce računov. G. Martelanc predlaga, naj se ta volitev pusti za II. občni zbor. Ta predlog se sprejme soglasno.

K točki 3: Predsednik predlaga, opiraje se na § 15 črka a) društ. pravil, naj se določi visokost letnin. Po daljšem posvetovanju se določi, naj znaša letnina 2 K.

K točki 4: Opiraje se na § 15 črka a) društ. pravil, predlaga naj se določi visokost raznih pristojbin. Sklene se, da se drugačne pristojbine ne bodo pobirale.

K točki 5: Opiraje se na § 15 črka c) predlaga naj se določi visokost denarnih glob. Po daljši debati predlaga, naj bi se uporabljala v to svrhu naslednja sredstva: 1. Opomin, 2. ukor in 3. naj se kaznuje društvenika, ki bi ne deloval v smislu pravil z globo do 10 K.

K točki 6: Opiraje se na § 24. društ. pravil, se sklene naj se priobčujejo društvene zadeve v društvenem glasilu „Gorišk. kmet. društva“ „Primorskem Gospodarju“ in v deželnem strokovnem glasilu „Kmetov Prijatelj“.

Ker se nikdo več ne oglasi k besedi, se predsednik zborovalcem za udeležbo iskreno zahvali, želeč ustanovljenemu društvu najboljši uspeh na kar zborovanje ob 4^{3/4} zaključiti.

V Kobaridu, dne 7. maja 1911.

Goriško kmet. društvo v Gorici.

Predsednik :

Ā. Jakončič.

Tajnik :

V. Dominko.